

ЗРАДА І ЗРАДНИКИ В СБУ. КУДИ Й ЧОМУ ТІКАЛИ ПІДЛЕГЛІ БАКАНОВА 24 ЛЮТОГО

hromadske

У липні 2022 року президент України Володимир Зеленський у відеозверненні оголосив про успішне самоочищення СБУ від російських шпигунів і «кротів». У цей день він також звільнив очільника Служби безпеки Івана Баканова, якого називали другом дитинства Зеленського. Старі дружні стосунки не врятували кар'єру Баканова, оскільки до голови СБУ виникло «дуже багато питань» щодо зафіксованих зв'язків між працівниками силових структур України та спецслужбами росії. А втім, Баканов живе сьогодні звичним життям.

З різних джерел ми отримали повний доступ до таємних переписок СБУ та закритих груп листування керівництва служби південних регіонів.

Перші «зрадники» – Андрій Наумов і Сергій Криворучко

Андрій Наумов і Сергій Криворучко
hromadske

Першими «зрадниками» публічно оголосили бригадних генералів Андрія Наумова, колишнього першого заступника Баканова, та Сергія Криворучка, ексочільника Управління СБУ в Херсонській області.

Володимир Зеленський повідомив про це у своєму відеозверненні у квітні 2022 року, а на сайті глави держави одночасно вийшли укази про позбавлення обох чоловіків генеральських звань. «Випадковим генералам з нами не по дорозі», – сказав тоді президент про Сергія Криворучка. Його доля стала для нас несподіванкою.

«Я ж не є фігурантом жодних кримінальних провад-

жень. Стосовно мене нічого немає, бо я ж знаю – немає підстав», – сказав Криворучко журналісту hromadske й додав: «Яка на сьогодні моя посада? Я перебуваю в розпорядженні голови Служби безпеки. Я закріплений за головою Служби безпеки України, підпорядковуюсь йому».

У самій Службі на це дивляться інакше. «Він не є чинним співробітником, попри те, що фактично досі значиться в СБУ. Він не є людиною, прикріпленою до Малюка. Це якась його неправильна інтерпретація. Він є «у розпорядженні» Центрального управління», – пояснила Альона Семикіна, радниця голови СБУ.

23 лютого в Херсоні відбулася нарада за участі керівників області. Її відеозапису не публікували, але командир 124 херсонської бригади ТрО Дмитро Іщенко, який був присутній, пізніше в інтерв'ю «Українській правді» згадав: «Там доповідали начальник Антитерористичного центру при СБУ й начальник СБУ, що жодного вторгнення не буде».

Отже, Сергій Криворучко казав своїм керівникам, що напад малоймовірний. Проте йому не інкримінували державної зради чи чогось такого – просто позбавили звання, залишивши на службі.

Андрій Наумов утік з України 23 лютого 2022-го, а нині перебуває під вартою в Сербії. Тамтешній суд нещодавно відмовив Україні в екстрадиції колишнього заступника голови СБУ, але він має і власні проблеми із сербським правосуддям. У Сербії Наумова звинувачують у відмиванні коштів.

Ще один «зрадник» – Роман Дудін

Колішнього начальника Управління СБУ в Харківській області, який на момент повномасштабного вторгнення був у Харкові, підозрюють у державній зраді, непокорі й самовільному залишенні місця несення служби. Дудіна нині утримують у Лук'янівському СІЗО.

«24 числа війна для мене почалася о 04:25, коли командувач Східного регіонального управління ДПС генерал Бобринюк зателефонував і повідомив, що почалися обстріли державного кордону. За командою я підняв весь особовий склад Харківського гарнізону, доповів у Київ, що така в нас ситуація, відповідно, призначив збір. Ми зібралися у мене десь від 6-ї до 7-ї. Усе керівництво, до речі (пан Терехов, пан Синсгубов) також було на цій нараді», – розповів нам телефоном Роман Дудін з ізолятора.

За два дні, 26 лютого, він отримав вказівку від Баканова їхати до Києва.

ДБР думає інакше і базує обвинувачення в держзраді на такому: «Експосадовець напередодні 24.02.2022 року знав про високу ймовірність повномасштабного наступу на територію України збройних сил рф, але замість організації роботи щодо протидії ворогу фактично зайнявся саботажем».

Тобто знав про напад росіян, але нічого не зробив, щоб підготуватися. Однак існує відеозапис наради в голови Харківської ОДА Олега Синегубова, яка відбулась напередодні вторгнення, 23 лютого. На відео Роман Дудін говорить про збільшення кількості російських військ на кордонах з Україною, на Харківщині, а також про те, що російські офіцери по радіо обговорюють Україну, і «тенденції дуже негативні».

*Іван Баканов і Роман Дудін
hromadske*

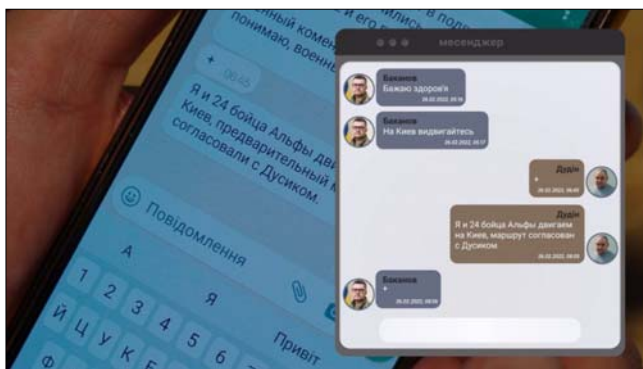
Далі Дудін доповідає про вжиті заходи з підготовки до можливого вторгнення на Харківщині, про посилення ППО, збільшення кількості військових і створення ліній оборони.

Чи достатньо Дудін зробив, щоб підготувати Харківщину до оборони? Складно сказати.

Важливіший пункт звинувачення ДБР – це спроба Романа Дудіна захопити владу в Харківській області й тимчасово відсторонити Олега Синегубова від посади 24 лютого. Через це, за даними держбіюро, Синегубов не зміг взяти участь у селекторній нараді з Офісом Зеленського опівдні 24 лютого. Що це було? Ми розпитали одного з колишніх співробітників СБУ, який знає ситуацію зі слів учасників так званого відсторонення.

«Зв'язок із Тереховим зник уранці 24 лютого. Він о 06:00 ще був на зв'язку, чи о п'ятій з чимось, а потім пропав. І Синегубов пропав. За словами Дудіна, вони були на дачі Фельдмана, члена фракції ОПЗЖ. Було завдання їх знайти – Синегубова, Терехова. Бо їх не було, і вони не виходили на зв'язок. Йому Баканов дав наказ знайти їх. Він знайшов – можливо, у жорсткій формі, але він це зробив. Не було такого, що їх виводили під руки абощо. Вони вийшли собі спокійно й пішли. Я не думаю, що Дудін без наказу з Києва просто пішов би там «натягнути» голову ОДА», – розповів Олег (ім'я змінене), колишній співробітник СБУ.

Відео «відсторонення» теж збереглося. На ньому ми бачимо кабінет голови Харківської ОДА, за столом сидить Роман Дудін. На початку відео хтось говорить: *«Треба, щоб ви залишили кабінет»*. Олег Синегубов та Ігор Терехов мовчки виходять. Усе.

Переписка Баканова і Дудіна – 26 лютого 2022

«Державна зрада, на думку обвинувачення, полягала в тому, що він нібито відсторонив від виконання обов'язків з 11:00 до 13:00 голову Харківської ОДА, потім дав команду

на евакуацію свого підрозділу й пошкодив Держспецзв'язок. Для перевірки я зробив запит в Офіс президента, аби встановити, чи було взагалі це відсторонення. І Офіс відповів, що вони не володіють жодною інформацією про те, що голова Харківської ОДА був відсторонений від посади. Якби я був головою ОДА, і сталося таке відсторонення, я б зателефонував вищому керівництву й повідомив про це. Але таких дзвінків не було», – каже адвокат Романа Дудіна Олександр Кожевников.

Зрештою, навіть сам Синегубов у розмовах, до яких отримало доступ hromadske, запевняв Дудіна, що не має до нього претензій. Але претензії на той час мав Кирило Тимошенко – заступник керівника Офісу президента. Його ім'я часто згадувалося в листуваннях між Дудіним і Бакановим, але його справжня роль у цій історії спочатку була незрозуміла. Кирило Тимошенко відмовився з нами зустрітись. Ми випадково знайшли документи, які підтверджують, що він свідчив у справі Дудіна й розповів слідчим про нібито відсторонення Синегубова у перші дні повномасштабного вторгнення.

В Офісі президента такої інформації не мають. А звільнений з ОП Кирило Тимошенко, виходить, має? Чому Кирило Владленович відчув потребу розповісти про це слідчим? Ось версія самого Романа Дудіна.

«Конкретно за цією справою [проти мене] стоять пан Татаров, пан Єрмак, пан Малюк, пан Кирило Тимошенко. Чому це відбулося? Тому що ми фіксували факти розкрадання гуманітарки. Вона заходила до міста Тернопіль, звідти відправлялася до міста Дніпро, там перефасовувалася й надсилалася в інші регіони, зокрема до міста Харків. Саме тому мешканці Харкова гуманітарної допомоги фактично не отримували, натомість вона під виглядом товарів без акцизних марок продавалася в супермаркетах, на ринках тощо. Кирило Тимошенко дуже незацікавлений у тих фактах розкрадання, які ми документували в Харківській області».

Водночас сам Кирило Тимошенко в телефонній розмові не спромігся пригадати, чи надавав свідчення у справі Дудіна: *«Я взагалі, чесно кажучи, не хочу коментувати щось стосовно його особистості у цій справі, тому що він намагається завдяки піарним ходам щось собі витягнути. Тому мені взагалі нецікаво. Якщо я й надавав якісь свідчення, це було дуже давно. І навіть якщо я їх надавав, то не можу сказати вам про це».*

Причетність до розкрадання гуманітарної допомоги Тимошенко заперечив, хоча визнав, що такі кримінальні провадження були. *«Усі справи нібито з розкраданням гуманітарної допомоги, [у яких фігурували] начебто я, ще хтось з Офісу чи обласних губернаторів... Я не чув жодного факту й просування в цих справах, у жодній з областей».*

Роман Дудін, безсумнівно, не без службових гріхів. Але саме ці обвинувачення ДБР здаються дуже непевними.

У Шевченківському суді міста Києва вже почали розглядати справу Дудіна. Про роль друга президента в цій історії ми запитали прокурорів, які понад рік збирають докази та свідчення. Прокурори переадресували наші запитання до пресслужби свого відомства.

У відповідь на запит hromadske Офіс генпрокурора спочатку довго пояснював, чому розкриття персональних даних учасників кримінального провадження є абсолютно неможливим, а згодом повідомив: *«Під час досудового розслідування у вказаному кримінальному провадженні Б. як свідок не допитувався. Під час судового розгляду вказаного кримінального провадження прокурори, які підтримують публічне обвинувачення в ньому, у разі необхідності розв'язують питання щодо виклику й допиту Б. як свідка у судовому засіданні»*. Буквою «Б» позначили Баканова.

Наступний «зрадник» – Олег Кулініч

Олега Кулініча, начальника СБУ автономної республіки Крим, затримали торік у липні – йому також інкримінували державну зраду. Свого часу він навчався у радянській школі КДБ, а пізніше – в академії ФСБ росії. До 2009 року працював у СБУ. Згодом – у державній компанії «Енергоатом» під керівництвом підозрюваного у зраді Андрія Деркача. У жовтні 2020 року президент Зеленський призначив Кулініча начальником управління СБУ в Криму.

На момент початку великої війни він був у Херсоні. Але отримав указівку від начальства й рушив в Київ.

У редакцію hromadske через свого адвоката він передав листа, де пояснює, як залишив Херсон: *«Орієнтовно о 08:00 24.02.2022-го за ініціативи Івана Баканова в режимі закритої відеоконференції була проведена оперативна нарада під його головуванням. За результатами доповіді щодо розвитку ситуації на Кримському напрямку голова СБУ надав вказівку щодо забезпечення евакуації (жінок, дітей) з міста Херсон, а також виведення особового складу на запасний пункт управління. Уже з наближенням військ РФ до Херсона я останнім покинув будівлю СБУ й вирушив у східному напрямку Херсонської області».*

Вказівку їхати до столиці Кулінічу від Баканова передав його заступник Володимир Горбенко. Сам Горбенко підтвердив нам достовірність цього листування.

– Ви можете пояснити, чому він мав їхати саме в Київ?

– Захищати столицю, яка була майже в оточенні.

– Ми правильно розуміємо, що ця команда була узгоджена з керівництвом?

– Ви правильно розумієте. Але, на мою думку, ці питання ви маєте ставити Івану Геннадійовичу. Він, усі заступники й деякі керівники департаментів були в одному кабінеті. Тобто це були загальні, зважені рішення. Далі транслиували всім.

«Усе, що він виконував і до 24 лютого, і після, було узгоджено», – говорить про свого підзахисного адвокат Дмитро Паламарчук. За його словами, дії Кулініча не просто узгоджувалися – він фактично виконував накази свого прямого керівника Івана Баканова, віддані особисто, а інколи передані через когось із заступників.

«Кулініч отримав наказ висуватися на захист міста Києва, оскільки лунали повідомлення, що в разі падіння столиці про захист країни ніхто не може. У зв'язку з цим був наказ рушити на оборону столиці, який він виконав. Тобто це і наказ, і вказівка – називайте як хочете, суті це не змінює», – говорить Паламарчук.

Та навіть якби жодних вказівок не було, формулювання ДБР про «залишення місця дислокації» все одно сумнівне. Адже головний офіс Кримського управління СБУ розташований у Києві. Тобто Кулініч навіть формально свого місця несення служби не полишав, а просто переїхав з одного офісу в інший.

5 квітня 2023 року СБУ й ДБР опублікували аудіозаписи кількох розмов Олега Кулініча та нібито його куратора з Москви – колишнього заступника секретаря Ради національної безпеки й оборони Володимира Сівковича. За версією слідства, Кулініч мав ввести агента москви – «Охотніка» – до владних структур. За однією з версій, «Охотником» був утікач Андрій Наумов, але це не доведено. Опубліковані розмови записані нібито ще у 2019-му й на початку 2020-го. Цікаво, що Кулініч тоді ще не працював у СБУ. Його призначили лише восени 2020 року.

«Версія органу досудового розслідування стосовно того, що він вчинив державну зраду, а саме передання даних у розмові із Сівковичем, яку зараз публікують в ін-

тернеті, з'явилася вже після того, як його затримали. Дуже цікаве походження самого електронного носія, на якому збережені ці записи», – каже адвокат Олега Кулініча Дмитро Паламарчук.

Коли ДБР та СБУ опублікували записи, можна було подумати, нібито вони цілеспрямовано розробляли й «вели» Кулініча багато років, тримаючи його комунікації під контролем. Насправді ж флешку з компроматом на Кулініча уже значно пізніше після його арешту «випадково» знайшли в порожньому київському будинку. Обшук у покинутій будівлі проводили у зовсім іншій справі, але єдине, що знайшли, – ту саму флешку з розмовами. Хто вів запис і для чого – невідомо. Тож це може підважити доказ у суді.

Коли 16 липня 2022 року Кулініча затримали, Баканов про це дізнався постфактум.

«Трохи більше хаосу, ніж вимагала ситуація»

З усіх спецслужб перед війною СБУ ледь не єдина схилася до того, що повномасштабного вторгнення не буде, стверджує народний депутат України Сергій Рахманін, член парламентського комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки. *«Вони не заперечували [можливість вторгнення], але ставили це під величезний сумнів, на відміну від інших структур. З іншого боку, вони говорили, що готові до будь-чого, рішуче налаштовані й усе в них під контролем. Перші дні, перші тижні, перші місяці показали, що було трохи не так. Хаосу та дезорганізації у цій структурі було набагато більше, ніж вимагала ситуація».*

Один зі співробітників Київського управління СБУ в розмові з журналістами підтвердив, що 24 лютого 2022 року в «конторі» панував хаос. На вечір 25 лютого майже весь Центральний апарат СБУ був евакуйований до Львова й на Вінниччину. Тобто в Києві лишилися обмаль людей.

«Ти сидиш у кабінеті, там уже немає нічого, комп'ютер розібраний. Усі папери вивезені й знищені. І тут «бабах», чуємо приліт... А це, виявляється, був приліт по ГУР, близько 11-ої. «Кинджал» прилетів. І команда надійшла хвилин за 10. Я думаю, ракетна тривога, треба негайно покинути приміщення. І тут усі починають хапати свої речі й вибігати з ними. Звичайно, було ще те видовище».

І так поступово з'ясуємо, ближче до вечора, що, наприклад, інформаційно-аналітичний департамент евакуювався до Львова. Потім режимно-секретні служби – теж туди, бо в них там справи. Далі виявляється, що й ДГЗ уже кудись чкурнув. І всі, скажімо так, допоміжні підрозділи вже десь після обіду знали, що їм треба їхати на Львів... Приблизно 10% служби перебувало й далі на робочих місцях. «Альфа», думаю, вся була, контррозвідка вся залишилась, а інші департаменти були в евакуації до 25 березня».

«Якщо не захистимо Київ, Україні кінець, тому ви потрібні тут», – приблизно так Іван Баканов пояснював своїм підлеглим із прифронтових регіонів, чому вони мають усе кинути і їхати в столицю.

Сам Іван Баканов та його заступники перебували на робочих місцях.

«26 березня на вулиці Володимирській, 18 (Київське управління СБУ – ред.) висів амбарний замок. Але вище керівництво СБУ було на місці: Баканов, Андрюценко, Березенко, всі заступники Баканова, керівники департаментів та працівники «Альфи»... Напевно, все. Ми зі своєю групою, приблизно 30 осіб, зайняли другий поверх на Володимирській. Я зі своїм спеціалізованим підрозділом також вийжджав відпрацьовувати адреси на Костьольній, на вулиці Хрещатик – центральна частина міста біля урядового кварталу. Ситуація в Києві була дуже складна. Чому нас

28-го відпустили назад у Харків? Тому що саме тоді розгорнулося дві бригади», – розповів обвинувачений Роман Дудін.

«У справі Кулініча й Дудіна було б логічно, на мою думку, допитати Івана Геннадійовича і просто його запитати, віддавав він такі накази чи ні, – сказав hromadske Сергій Рахманін. – Я можу помилятися, можливо, щось змінилося, але за мою інформацією, в жодній з цих справ його не допитували як свідка, що здається мені зовсім дивним. Якщо ми з вами зараз сперечасмося, був цей наказ чи ні, віддавався всім чи вибірково, у месенджері чи в належний спосіб дублювався у вигляді документа... Чи не простіше викликати Івана Геннадійовича Баканова, який перебуває на теренах України, і поставити йому ці запитання? Тоді б ми зараз із вами не гралися в умовний спосіб, а оперували фактами».

Сергій Рахманін
hromadske

Де Іван Баканов?

Баканов про своє звільнення також дізнався постфактум. А після того, як «його пішли» з СБУ, наче розчинився.

За нашими даними, він досі живе у своєму будинку в передмісті Києва, ходить у супермаркет і грає у футбол.

У квітні цього року Іван Баканов зареєструвався як фізична особа-підприємець, начебто збирається здавати в оренду якусь нерухомість. У червні отримав посвідчення адвоката в Полтаві. Ми хотіли почути його версію подій у Службі безпеки на початку великої війни. Зрештою, двох його безпосередніх підлеглих – обвинувачені в державній зраді. Ми телефонували йому безліч разів, писали в месенджері, та ексочільник СБУ мовчить.

«Єрмак виставляє свою жорстку вертикаль»

Пів року тому Василь Малюк отримав посаду голови СБУ. Тепер уже офіційно. Від моменту відсторонення Баканова він був лише виконувачем обов'язків.

Малюку – 40 років. Він – генерал-майор, служив в органах державної безпеки, брав участь в АТО.

Весною 2020-го Василь Малюк уперше став заступником голови СБУ. За рік Зеленський його звільнив. В Офісі президента відставку пояснили тим, що він не впорався з завданням побороти контрабанду. У вересні 2021-го Малюка помітили на дні народження одного із заступників керівника Офісу президента, Олега Татарова. 16 лютого 2022 року Малюка призначили заступником міністра внутрішніх справ. А з початком повномасштабного вторгнення повернули на посаду заступника голови СБУ.

Колишні колеги Івана Баканова на умовах анонімності розповіли, що навіть до повномасштабного вторгнення

його ніхто не сприймав серйозно. Службою керували з ОП, і заступники Івана Геннадійовича бігали туди, як на сповідь, ігноруючи субординацію.

Ми отримали цю інформацію одразу від кількох джерел, одне з них – у самому Офісі президента. Саме Василь Малюк вів справу Кулініча ще з 2021-го року. Останнього в СБУ називають наближеною до Баканова особою – і саме цим пояснюють часті походи нинішнього голови до ОП за часів Баканова. Так, вони не заперечують факту таких візитів.

Ось як розповідає про ці походи наш інформатор Олег (ім'я змінене), колишній співробітник СБУ: *«Заступники ходили в обхід Баканова на доповідь до Татарова та другого заступника... Є Єрмак, який виставляє свою жорстку вертикаль, своїх людей, які віддані йому і доповідають йому. Тому все, що відбувалося в СБУ, знали в Офісі президента. Не може бути такого, що Баканов призначив Кулініча от собі просто, він у всьому винуватий, він суперзрадник. Адже це призначення погоджувалося з Офісом президента».*

Нардеп Сергій Рахманін сказав, що ніколи не отримував інформації про звіти заступників голови СБУ в Офісі президента: *«Якщо таке було, то це порушує не лише принципи субординації, а й нормативну базу... Думаю, цей порядок прописаний, і звітувати президенту має голова СБУ... У президента є право створювати дорадчі органи, до яких належить і ОП. Там є куратори, що відповідають за певні напрями. Наскільки я розумію, СБУ належить до кластера правоохоронних органів, за які відповідає Татаров. Чи мають вони звітувати Татарову? Я не знаю. Думаю, що ні. Чи мають у них бути контакти з Татаровим, якщо він є куратором і відповідає за цей напрям? Думаю, так, але тільки з безпосередньої санкції керівника, тобто голови СБУ. Наскільки Баканов був ефективним головою СБУ? На мій погляд, він не був ефективним головою СБУ. І в мене ще до його відсторонення була глибока підозра, що він не керує СБУ, а певною мірою є номінальним головою СБУ».*

hromadske кілька тижнів вело переговори з інформаційним департаментом Служби безпеки, щоб отримати відповіді на поставлені в цьому розслідуванні запитання. Проте від СБУ ми отримали посилення на компліментарне інтерв'ю очільника служби з Наталею Мосейчук у телемарафоні. Навіть таймкоди нам прописали. Ось що голова контори розповів про Дудіна.

«На другий день після 24 лютого він [Дудін] наживав п'ятами у місто Київ. І перебував тут аж до 2 березня. А коли вивели в розпорядження Кулініча – за моєї ініціативи реалізували Указ президента, то Дудін зрозумів, що він наступний, і швидко повернувся до Харкова».

Твердження Малюка, прописане нам самими службовцями, не відповідає дійсності. Кулініча президент Зеленський звільнив з посади 2 березня 2022 року. За день до того Дудін уже під'їжджав до Харкова й навіть ділився фото свого управління з Бакановим.

Вочевидь, Малюку не дуже хочеться прямо відповідати на наші запитання, як і Баканову. Тим часом офіційна версія, яка була озвучена Малюком у телемарафоні й лягає в основу кримінальної справи, сиплеться на очач. Ми надіслали запити в Офіс президента, до генпрокурора й ДБР. Відповіли тільки в Офісі генпрокурора. ДБР обмежалося відпискою, а ОП вирішив нас проігнорувати.

«Громадське»

<https://hromadske.ua/>
4 Вересня 2023 року